

Asia: VM068:00/2017

Kuuleminen henkilötunnuksen uudistamista koskevan työryhmän johtoryhmän väliraportista

Nykytilan ongelmat

Onko työryhmä mielestänne tunnistanut oikeat haasteet nykyjärjestelmässä? Onko tiedossanne sellaisia ongelmia, jotka tulisi näiden lisäksi huomioida?

Tämän lausunnon näkökulma perustuu korkeakoulujen toimintaan ja erityisesti tiedonkäsittelyn prosesseihin ja muutoksista mahdollisesti aiheutuviin toimenpiteisiin. Lausunnossa ei oteta kantaa henkilötunnuksen ongelmiin tai sen rajoituksiin.

Raportti on hyvä kokonaiskatsaus ongelmakenttään, joka korkeakouluissakin on hyvin tunnistettu.

Raportissa tehty termien ja käsitteiden auki kirjoittaminen on tärkeää jatkokeskustelun kannalta, koska ongelmakenttä on hyvin moninainen.

Raportti muistuttaa hyvin henkilötunnuksen melko lyhyestä historiasta, ajatellen sen käytön nykyistä merkitystä ja levinneisyyttä.

Onko järjestelmässä sellaisia elementtejä, joista ei mielestänne saisi luopua?

-

Tulevaisuuden näkymät ja haasteet

Millaisten ilmiöiden oletatte vaikuttavan henkilön yksilöinnin ja identiteetin tarpeisiin tulevaisuudessa? Onko joihinkin muutostrendeihin reagoiminen erityisen kriittistä tulevaa ratkaisua suunniteltaessa?

-

Miten näette nykyisen henkilötunnusjärjestelmän mahdollisuudet vastata tulevaisuuden haasteisiin?

-

Oletteko tunnistaneeet sellaisia jo olemassa olevia tarpeita, joihin väliraportissa esitetyt ratkaisumallit eivät kykene vastaamaan?

-

Biometria

Miten näette biometrian hyödyntämismahdollisuudet uudistuksessa?

-

Millaisia mahdollisuuksia biometria tarjoaa?

-

Millaisia riskejä näette biometrian hyödyntämisessä?

-

Ratkaisumallien arviointi

Kommentteja minimimallista

-

Kommentteja keskitetystä mallista

-

Kommentteja hajautetusta mallista

-

Millä tavalla työtä tulisi mielestänne jatkossa suunnata? Mitkä elementit esitetyistä malleista ovat mielestänne tarkoituksenmukaisia jatkoselvityksen kannalta?

-

Mitä elementtejä malleista puuttuu tai haluaisitteko esittää kokonaan toisenlaista ratkaisumallia?

-

Vaikutukset

Miten vaikutusarviointia olisi mielestänne tarkoituksenmukaista tehdä, kun jatkoselvityksen kohde on konkretisoitunut?

-

Mitä tahoja olisi mielestänne tärkeää kuulla vaikutuksia arvioitaessa?

-

Miten arvioisitte vaikutuksia järjestelmiinne tai toimintaanne seuraavissa tilanteissa, olettaen mahdollisuuden kohtuulliseen siirtymäaikaan:

A) henkilötunnuksen välimerkki muutetaan tai lisätään uusi välimerkki

B) henkilötunnuksesta poistetaan sukupuoli tieto

C) henkilötunnuksesta poistetaan syntymäaika

D) henkilötunnuksen muoto muutetaan kokonaisuudessaan erilaiseksi merkkisarjaksi

-

Muut kommentit

Muita kommentteja väliraportista tai selvityksen kohteesta

Korkeakoulujen näkökulmasta tulee huomata niiden lainsäädännöllinen erityisasema, mikä on huomioitava, kun kansallisia ratkaisuja henkilön identiteetin tunnistamista koskien tehdään.

o Korkeakoulut ratkaisivat 2000-luvun taitteessa silloin hieman vastaavan kaltaisena esiin nousseen identiteettien tunnistusongelman luomalla keskinäisen luottamusverkostopohjaisen HAKA-tunnistamismenetelmän. Kansallisesti silloin ei muulla julkisella sektorilla saatu yhtenäistä toimivaa ratkaisua aikaan. Esimerkiksi sähköinen henkilökortti jäi torsoksi ratkaisumalliksi. Kuten raportissakin kuvataan, tilanne on tuosta ajasta muuttunut mm. kansainvälisen liikkuvuuden kasvaessa ja korkeakouluissakin kaivataan uusia, kattavampia ratkaisuja HAKAn rinnalle.

o Korkeakoulujen näkökulmasta yksi tunnistamisen suurimmista haasteista tällä hetkellä on kv-opiskelijoiden, erityisesti EU:n ulkopuolelta tulevien, ensi kertaa tunnistaminen. Osa opiskelijoista ei välttämättä edes käy koskaan Suomessa. Ongelmaan on nyt keksitty organisaatiokohtaisia ratkaisutapoja ja prosesseja. Tulevaisuudessa tähän tarvitaan yhtenäinen ratkaisu, jossa on uutta joustavuutta, mutta samalla riittävästi luotettavuutta.

o Toinen korkeakoulujen kipukohta tulisi olemaan vanhoihin tai käytössä oleviin tunnuksiin (esim. hlötunnus) sidotut prosessit ja niiden väliset kytkennät. Tältä osin muutoksissa tulee hyvin määritelty tietoarkkitehtuuri nousemaan esiin, ja sellaisten dokumentoimista korkeakouluissa ja muissa organisaatioissa tulisi tukea ja vahvistaa.

o Tietojen kohdentaminen korkeakoulujen prosesseissa oikeille henkilöille on kolmas kriittinen kohta muutostilanteessa (tunnuksina nyt henkilötunnuksen ohella mm. oppijanumero, tietojärjestelmien käyttäjätunnukset, tutkijan ORCID-id tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa, sisäiset tunnisteet esim. taloushallinnossa, jne.)

o Prosessitasolla ovat muutoskohteena esimerkiksi sisäiset ja korkeakoulujen väliset sidokset, useammassa korkeakoulussa ristiin opiskelemisen uudistuvat käytännöt, jatkuva oppiminen, tekijän jäljittäminen väärinkäytöstilanteissa ja oppimisanalytiikka, kaikki nämä tietosuoja huomioon ottaen. Muutos tulee vaikuttamaan paitsi tietoarkkitehtuuriin ja tietorakenteisiin myös hyvin paljon käytäntöihin prosessitasolla, esimerkiksi kun eri tasoisen tunnistamisen kautta henkilölle myönnetään eri tasoisia palveluita/käyttöoikeuksia.

o Korkeakoulujen keskustelussa tulee yhä enemmän esiin opiskelijan oikeus määrätä omista tiedoistaan ja niiden jakamisesta.

Riskianalyysien korostaminen muutostilanteessa olisi tärkeää. Huomiota pitäisi kiinnittää henkilön tunnistamisen kautta saamiin eri palveluihin ja niihin liittyviin riskeihin. Esimerkiksi voidaanko saavutettua identiteettiä hyödyntää jatkossa jotenkin väärin, ts. onko se takaportti joihinkin muihin, tiukemmin rajattuihin palveluihin.

Kaikki raportissa esitetyt muutokset ovat omilla tavoillaan isoja ja merkittäviä, joten oli valittu tulevaisuuden ratkaisumalli mikä tahansa, sille tulee taata riittävä siirtymäaika ja riittävät selkeät tavoitelinjaukset. Ratkaisumallin on oltava pitkistä siirtymäaika vaatimuksista johtuen myös riittävän innovatiivinen, koska teknologiset mahdollisuudet ja menetelmät kehittyvät aina vain nopeammin. Vaarana on, että jos muutosprosessi valmistellaan liian kapeasta näkökulmasta, sen toteutuminen jää puolitiehen, kun on jo tarve kehittää jokin uusi ratkaisumalli.

Valitun ratkaisumallin olisi oltava kattava, eikä viranomaiskohtainen tai ministeriökohtainen.

Avoim vastauskenttä

Tähän voitte kirjoittaa vapaasti jäsennellyn avovastauksen

-

Lempinen Petri
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry